

УДК 336:330.341:334(477)

DOI: 10.18524/2413-9998/2020.3(46).214232

Н. В. Захарченко,

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Україна
e-mail: nvzakharchenko777@gmail.com

Д. Ю. Склярів,

аспірант спеціальності 051 – “Економіка”
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Україна
e-mail: Ekonomikasila@gmail.com

Д. С. Михайлова,

магістр 2 курсу спеціальності “Фінанси, банківська справа та страхування”
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Французький бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Україна
e-mail: dianamilh19971@gmail.com

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НЕОІНДУСТРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА ІТ-ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У даній статті розглянуто доцільність переходу економіки України до неоіндустріального та ІТ-підприємництва, який характеризується індивідуалізацією, наномініатюризацією, біотехнологізацією, когнітивізацією, розвитком 3D-друку шляхом реіндустріалізації та оптимальної взаємодії всіх секторів реальної економіки та її структурно-збалансований розвиток. Соціально-економічні процеси неоіндустріальній трансформації України передбачають інтенсивний інноваційний розвиток реального сектору економіки, який виражений у пріоритетних напрямках технологічного розвитку. І саме венчурне інвестування є одним із привабливих нетрадиційних джерел фінансування таких інноваційних проєктів підприємств з генерації нових високотехнологічних продуктів. Авторами досліджено стан ринку венчурного фінансування в Україні, означені проблеми та перспективи розвитку стартапів, визначені переваги інвестиційної діяльності через венчурні фонди, представлена характеристика та напрямки інвестування венчурних фондів та визначені шляхи розвитку венчурного інвестування в Україні.

Ключові слова: неоіндустріалізація; венчурні фонди; стартапи; інноваційні проєкти; венчурний капітал; розвиток.

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Неоіндустріалізаційна модель розвитку економіки має стати основою антикризової стратегії України. Наразі затяжна криза в Україні, яка почалася в 2014 р. та продовжується під впливом глобалізаційних процесів кризи COVID-19 диктує перехід до нових трансформацій у всіх секторах економіки, особливо у промисловій сфері. Це також продиктовано еволюційними процесами, а саме переходом до нового 6-го технологічного укладу економіки з випуску продукції з високою доданою вартістю, який характеризується індивідуалізацією, наномініатюризацією, біотехнологізацією, когнітивізацією, розвитком 3D-друку шляхом реіндустріалізації, тобто збільшення в національній економіці робочих місць на базі цих технологій переважно в сфері малого та середнього підприємництва.

На фоні погіршення соціально-економічного стану держави, кризи фондового ринку та банківського сектору, венчурне інвестування є специфічним різновидом фінансових вкладень у високотехнологічне виробництво, додатковим інструментом неоіндустріального розвитку України, в якому пріоритетним є перехід до “розумних” (*smart*) і “зелених” виробничих технологій, які направлені на зменшення споживання енерго- і матеріальних ресурсів, автоматизацію обчислень, програмне забезпечення, розвиток нано- і біотехнологій та ін. Саме венчурний капітал є одним із привабливих нетрадиційних джерел фінансування таких інноваційних проектів підприємств з генерації нових високотехнологічних продуктів [4, с. 117].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В процесі підготовки даного дослідження автори опиралися на праці таких вчених: Бутко М., Пепело О. [1], Дейнеко Л. В., Шовкун І. А., Шелудько Е. І. [9], Збаразька Л.О. [5], Захарченко Н. [4], Зверяков М.І., Жданова Л.Л., Шараг О.С. [7], Рогоза М. Є., Кузьменко О. К. [12], Смирнова І. І., Сімаков К. І. [13], Швець Ю. О. [16], Шовкун І. А. [17]. Кожен із представлених дослідників здійснив свій внесок у вивчення проблематики, проте це питання вимагає постійного безперервного дослідження, оскільки венчурне

інвестування є специфічним різновидом фінансових вкладень у високотехнологічне виробництво, додатковим інструментом неоіндустріального розвитку України.

Постановка завдання. Мета статті – дослідити стан ринку венчурного фінансування в Україні, визначити переваги інвестиційної діяльності через венчурні фонди та обґрунтувати шляхи розвитку венчурного інвестування в умовах переходу економіки України до неоіндустріальної моделі розвитку та ІТ-підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із основних джерел інвестування як у світовій, так і у вітчизняній практиці діяльності технологічних компаній є венчурний капітал, що діє на принципах довогостроковості та високоризиковості та інвестується в нові та швидкозростаючі підприємства, більшість з яких є малими високотехнологічними компаніями, які реалізують інноваційні проекти. Соціально-економічні процеси неоіндустріальної трансформації України передбачають інтенсивний інноваційний розвиток реального сектору економіки, який виражений у пріоритетних напрямках технологічного розвитку (індустрія наносистем, безпека, інформаційно-комунікаційні системи, енергоефективність та ін.). Усе більше дослідників підтверджують доцільність такого економічного розвитку, в основі якого закладена оптимальна взаємодія всіх секторів реальної економіки та її структурно-збалансований розвиток.

Неоіндустріальна трансформація – це така модель індустріалізації, основним завданням якої є реконструкція індустріального фундаменту і впровадження принципових нововведень. Кінцевою метою неоіндустріальної трансформації є не лише промислове піднесення та розвиток ІТ-підприємництва, вона орієнтована на забезпечення стійкого зростання, що передбачає, зокрема, зростання зайнятості і доходів населення, підвищення якості життя, дотримання екологічних вимог, збереження довкілля та ресурсоефективність [9].

Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року передбачено забезпечення правового регулювання діяльності

венчурних фондів відповідно до правил діяльності VCF. Це дозволить залучити іноземних інвесторів до нових проєктів, розвивати малий і середній бізнес, сприяти інноваційному розвитку держави [14].

Зі зростанням попиту на технологічні розробки в світі саме перехід України до моделі неоіндустріального розвитку та IT-підприємництва може мати значні переваги та отримати від цього максимум вигод.

Перевагою венчурного інвестування є те, що об'єкту інвестицій не потрібно надавати заставу, крім того йому не потрібно сплачувати інвестору відсотки, як у випадку з банківським кредитом [13].

За даними звіту *KPMG Enterprise Venture Pulse*, загальний обсяг здійснених венчурних інвестицій у світі у другому кварталі 2019 року лишився стабільним та склав 52,7 млрд дол. США. Відносну потужність демонстрували інвестиції у США і Європі, тоді як Азія другий квартал поспіль перебувала у стані стагнації через брак китайських мегаугод. Внаслідок чого обсяг інвестицій склав лише 10,1 млрд дол. США.

Частка України в глобальному обсязі ринку венчурних інвестицій залишається незначною – близько 0,1 %. Однак з огляду на високий рівень недоінвестування економіки та зацікавленість українських інвесторів в локальному ринку, в середньостроковій перспективі можна очікувати на позитиву динаміку ринку [6].

2019 рік відзначився 29 виходами для українських інвесторів, при чому середній чек угоди зріс на 78 % і склав \$ 5,7 млн. Компанії, що розробляють програмне забезпечення, стали лідерами за кількістю угод та їх об'ємом, посунувши онлайн-сервіс на друге місце. Об'єм угод ТОП-10 виріс майже удвічі та склав \$ 456 млн. (табл. 1) [10].

90 % залучених інвестицій були капіталом зі США. Україна з кожним роком посилює свої позиції на міжнародній IT-арені, збільшуючи об'єм інвестицій, залучених по всьому світу, і стаючи домівкою для юнікорнів та R&D хабом для іноземних компаній.

Таблиця 1

ТОП-10 угод 2019 року

Найменування венчурних інвестицій	Обсяг інвестицій, млн. дол. США
Інвестиції у зростання (growth):	
GitLab	268
Grammarly	90
People.ai	60
JiJi.ng	21
Раунд А:	
Allset	5
Unstoppable Domains	4
MyCredit	3
AllRight	1,5
Посівні інвестиції:	
PromoRepublic	2,3
RetargetApp	1,5

Джерело: складено авторами за матеріалами [10].

За 8 років обсяг венчурних інвестицій склало 1,5 млрд. дол. США. Обсяг інвестицій в українські стартапи та ІТ-компанії досяг півмільярдної позначки за 2019 рік. Загальний обсяг венчурних інвестицій в українські ІТ-компанії досяг \$510 млн, що в півтора рази перевищує максимум 2018 року. Кількість угод у 2019 році була майже такою ж, як і у 2018 році: 111 угод у порівнянні зі 115 у 2018 році.

У 2019 році об'єм М&А операцій (злиття та поглинання) збільшився у 18 разів. 15 угод М&А склали \$ 460 млн, тоді як у 2018 році було 7 угод на суму \$ 25,2 млн.

Зростання обсягу інвестицій бізнес-ангелів у 7 разів у 2019 році зрезультувало у \$ 6.1 млн порівняно з \$ 0.9 млн у 2018 році (табл. 2).

Таблиця 2

Огляд ринку венчурного фінансування в Україні

	Обсяги, млрд. млн. дол.		Кількість угод	
	2018	2019	2018	2019
Обсяг венчурних інвестицій	336,9	509,9	115	111
Обсяг М&А угод	225,2	460	7	15
Ангельські інвестиції	0,9	6,1	7	21
Прямі інвестиції	58,3	38,4	4	11

Джерело: складено авторами за матеріалами [10].

Найбільший обсяг коштів було інвестовано на стадії Росту. Середній розмір інвестицій на стадії Росту дорівнював 110 млрд. дол.

М&А розглядається як інструмент для розвитку бізнесу, об'єднання зусиль та досвіду. Український стартап *Al factory* (мобільний додаток з використанням анімації відео) був придбаний *Snapchat* за 166 млн. дол.

Хордверні продукти і Онлайн-сервіси переважають за кількістю угод серед Ангельських інвестицій.

Хордверні продукти і Онлайн-сервіси переважають за обсягом інвестицій. *Horizon Capital* інвестував 10 млн. дол. в *Ajax Systems*. *Dragon Capital* та *Aventures Capital* стали міноритарними акціонерами *Ciklum* [8].

Венчурні інвестиції присутні у всіх секторах. За кількістю угод та їх вартості за період 2018-2019 рр. переважають компанії-розробники програмного забезпечення і онлайн-сервісів (табл. 3).

Таблиця 3

Венчурні інвестиції за секторами за 2018-2019 рр.

Сектори	Кількість угод		Загальна вартість угод, млн.дол.США	
	2018	2019	2018	2019
Програмне забезпечення	6	18	117,3	272,4
Інтернет-ресурси	13	17	55,4	163,1
Устаткування	5	12	81,4	1,0
Ринок	4	7	1,1	23,0
Інше	-	6	0,0	0,4
Мобільний зв'язок	1	2	1,0	5,1
Електронна комерція	3	4	1,3	1,8

Джерело: складено авторами за матеріалами [10].

Було проаналізовано ситуацію щодо гендерного різноманіття (gender diversity) засновників стартапів, що залучили фінансування. Виявилось, що у 26 % компаній серед засновників є жінки. Так, згідно з даними *Crunchbase*, у середньому в світі цей показник становить 19 %. Найвищий відсоток жінок-засновників – у сфері хордверних продуктів (33,3 %), найменший – в онлайн-сервісах (10,5 %). В основному це стадія *seed*, або посівна, яка передбачає вже працюючий продукт, життєздатну бізнес-модель, прогнозовану економіку – 43 % (табл. 4) [10].

Українці є однією із найбільш інноваційних націй. Свідченням цьому – величезна кількість вітчизняних стартапів, які стали надбанням людства. І які зараз приносять власникам мільярди доларів. На жаль, допоки лише невелику частину запропонованих співвітчизниками ідей вдавалося втілювати безпосередньо в Україні. При цьому за реалізацію багатьох інноваційних пропозицій так і не взялися. Серед основних причин – відсутність фінансування та непрозорість вітчизняного “інвестиційного поля” загалом і законодавства, що регулює стартап-сферу.

Топ-3 угод стартапів, серед засновників яких є жінки

<i>Назва платформи</i>	<i>Напрямки діяльності</i>	<i>Вартість, дол. США</i>
Allset	Платформа бронювання ресторанів	5 млн.
Mate academy	Платформа для вивчення програмування	580 тис.
Cardiomo	Пристрій для моніторингу стану здоров'я	438 тис.

Джерело: складено авторами за матеріалами [10].

Україна підтримуватиме інноваційні проекти, щоб запобігти відтоку «мізків» та ідей закордон. І отримати мультиплікативний ефект для економіки. Загалом на втілення інноваційних бізнес-ініціатив держава планує витрати у 2021 році 440 мільйонів гривень. Сума підтримки одного стартапу – до \$ 75 тисяч. Фонд розвитку інновацій – Український фонд стартапів, покликаний фінансово підтримувати інноваційні проекти та бізнес-стартапи, офіційно працює із липня 2020 року, хоча створений у 2019 році. Український фонд стартапів є державним фондом, який започаткований за ініціативою Кабінету Міністрів України. Місія фонду – сприяти створенню та розвитку технологічних стартапів на ранніх стадіях (*pre-seed* та *seed*), з метою підвищення їх глобальної конкурентоспроможності. Процес відбору стартапів для надання грантів відбувається на конкурсній основі: компанії оцінюються та обираються радою незалежних інвестиційних експертів. Наразі створено захід спільно з Міністерством молоді та спорту та Українським фондом стартапів, на якому кожен може спробувати свої сили у побудові технологічних проектів у рамках спортивної, кіберспортивної та / або розважальної тематики на запропоновану проблематику або власну.

Наприклад, три польські фонди вклали у згаданий вже український стартап *CallPage* (віджет, який встановлюється на сайті і дозволяє швидко зв'язати клієнта й торговця по телефону) приблизно \$ 4,5 мільйонів. Сервісом вже послуговуються більше 4 тисяч великих компаній по всьому світу.

Серед українських розробок, які викликали найбільший інтерес і назбирали найбільше грошей завдяки краудфандингу (громадське фінансування через інтернет): *Petcube* – гаджет для дистанційного спостереження за домашніми тваринами, що зібрав понад \$ 250 тисяч; *Lametric* – універсальний годинник, який, окрім часу, демонструє іншу корисну інформацію з інтернету, що залучив майже \$ 260 тисяч; *iBlazr* – спалах для смартфонів, на виробництво якого люди пожертвували майже \$ 60 тисяч.

Створена українцями гарнітура *Hushme*, яка робить розмови по телефону нечутними для довколишніх, назбирала понад \$ 70 тисяч на сайті фінансування творчих проєктів *Kickstarter*. До речі, про винахід українців писали такі впливові у світі видання як *TIME*, *Daily Mail*, *The Telegraph*, *BBC*... Харків'янин Роман Ландик зібрав понад \$185 тисяч для виготовлення навушників *Verum*, розроблених на основі технологій, які раніше не були представлені на масовому ринку.

Десятки тисяч «зелених» отримали на розвиток бізнесу автори ідей *FORCEemotion* («розумний» браслет, що відстежує фізичний стан людини); *Phonster* (кобура для телефону); *KrakenFix* (кріплення для лиж, сноубордів або лонгбордів, що дозволяє зручно носити їх на плечах), *GreenNanny* (пристрій, що забезпечує індивідуальний полив рослин); *Planexta* («розумний» браслет, що відслідковує емоційний стан); *GearEye* (система пошуку загублених речей).

А розробникам українського стартапу *Ugears*, який став відомим завдяки вигадливим дерев'яним конструкторам, лише за 4 години вдалося зібрати на згаданий уже краудфандинговій платформі *Kickstarter* \$ 20 тисяч. Загалом на різні проєкти команда *Ugears* збрала вже понад \$ 300 тисяч [18].

Одним із інститутів спільного (колективного) фінансування, який формується за допомогою інвестиційних вкладів фізичних

або юридичних осіб є венчурні фонди. Венчурні фонди створюються з метою інвестування в перспективні проекти, як правило це технологічні, виробничі та ІТ напрямку, з метою отримання прибутку для інвесторів фонду.

Інвестиційна діяльність через венчурні фонди, в світовій практиці, має певні переваги:

- пільгове оподаткування;
- свобода вибору розмірів та напрямків інвестування;
- державні гарантії щодо захисту інвестицій;
- з ахист інвестиційних очікувань тощо.

Для інвестиційних об'єктів венчурні фонди також представляють ряд слушних моментів:

- це прямі і цілеспрямовані інвестиції;
- наявність законодавчого врегулювання відносин між венчурним фондом і об'єктом інвестування;
- можливість отримати критичну оцінку об'єкта інвестування від венчурного фонду;
- спеціалізований досвід компаній з управління активами в розподілі акцій проектів та ін. [2].

В залежності від стадії розвитку бізнесу стартапу фонди інвестують їх на різних стадіях: *pre-seed*, *seed*, *round A* тощо. В Україні основні активні венчурні фонди, як правило, є членами *UVCA*. Якщо порівнювати фонди в Україні та за кордоном, принципова різниця криється саме у рівні їхньої активності. Наприклад, у Німеччині в 2019 р. було укладено 363 угоди, в Україні – 111. Головна відмінність *seed* від *pre-seed* в тому, що у стартапу є щонайменше один ефективний канал збуту і у фонду є можливість спрогнозувати дохід за перший період.

Нині ринок венчурного капіталу в Україні є вузьким. Він знаходиться в стадії формування та має істотний потенціал до розширення. За економічними показниками станом на 2018 р., в Україні, функціонує 18 венчурних фондів з розвитку проектів, які представляють Україну на різних стартап майданчиках (табл. 5):

Таблиця 5

Характеристика та напрямки інвестування венчурних фондів в Україні

Назва венчурних фондів	Характеристика діяльності фондів	Напрямки інвестування
<i>Almaz Capital</i>	Інвестує в високо мотивованих, яскравих та пристрасних підприємців, що базуються у Силіконовій долині або країнах Балтії та Східної Європи, та займаються розробкою перевірених технологій, які будуть служити глобальним ринкам. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 500K - 10M	Інтернет-інфраструктура та послуги; <i>enterprise Software & Information Services</i> ; цифрові медіа; електронна комерція; мобільні та споживчі програми; зв'язок та мережа; зберігання та управління даними. http://www.almazcapital.com/
<i>AVentures Capital</i>	Це фонд, котрий інвестує в компанії на стадії росту, а також ранній стадії свого розвитку. З 2000 року <i>AVentures</i> успішно створив і профінансував більш ніж десять проєктів з власних коштів. Їх сумарний оборот перевищив \$ 1 млрд. до 2008 року. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 250K – 1.5M	Споживчий Інтернет (включаючи електронну комерцію та інші онлайн-сервіси), хмарні сервіси, програмне забезпечення, мобільні технології, платіжні системи, онлайн-ігри та соціальні медіа http://aventurescapital.com/
<i>Concorde Capital</i>	З 2004 року фірма залучила понад 2 млрд дол. для провідних українських компаній за допомогою IPO та приватних розміщень. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 100K - 1M	Металургійний, автомобільний, хімічний, нафтогазовий, сільськогосподарський, фармацевтичний сектори http://concorde.ua/
<i>Detonate Ventures</i>	Є інвестиційною та керуючою компанією, яка виступає в ролі інвестора <i>seed</i> та раннього етапу, а також керує власними проєктами. Фінансується приватними ізраїльськими інвесторами та працює в Києві з 2011 року	Компанія управляє партнерами з широким досвідом у галузі технологій, медіа, телекомунікацій, маркетингу та стратегічного консалтингу http://d2n8.com/
<i>Digital Future</i>	Одна з найактивніших венчурних компаній в Україні. З моменту запуску в 2014 році, вдалося сформувати портфель з більш ніж 20 перспективних IT компаній, з ефективною бізнес-моделлю, сильною командою і глобальними амбіціями. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 400K	Більшість проєктів розробляють продукти та послуги в Україні, Європі, Ізраїлі та США для міжнародних клієнтів, в тому числі, компаній зі списку <i>Fortune 500</i> http://digital-future.org/
<i>Empire State Capital Partners</i>	Інвестиційна компанія із західними коренями та повним спектром інвестиційних послуг зі штаб-квартирою в Україні. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 500K	Надає консультативні послуги з ринків капіталу, злиття і поглинання, випуску боргових зобов'язань та цінних паперів, корпоративних фінансів, брокерські послуги, управління активами http://empirestatecap.com/ua/
<i>Fison</i>	Це проєкти з інноваційної ідеєю, які фінансуються за рахунок залучення венчурного капіталу і включають в себе два основних напрямки: портфельні інвестиції з найменшими ризиками; інвестиції в стартап проєкти. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 50 - 200K	Планована прибутковість проєктів від 20 % річних. Всі операції проєктів ведуться за рахунок активів інвесторів. http://fison.org/
<i>Imperious Group</i>	Це компанія з венчурним капіталом, що швидко розвивається і базується в США, Ізраїлі та Східній Європі. Допомогає новим амбіційним командам отримувати високотехнологічні продукти та послуги. Інвестиційний діапазон: \$ 50K-500K (середній), \$ 1M + (серія A)	Сфокусований на стартапах на етапі <i>pre-seed</i> , <i>seed</i> та серії A Цільове розташування команд: СНД, Ізраїль, Європа, США, Азія Цільові ринки: Європа, США, Азія http://ig.vc/
<i>Integrum Ventures</i>	Фонд створено у 2013 році на 49 років за участі приватних українських та іноземних інвесторів для фінансування бізнесу в Україні. Понад 50 млн. гривень інвестовано у фонд. 90 % капіталу розміщено в бізнесах зі стабільним грошовим потоком, до 10 % капіталу інвестується в IT-стартапи. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 50K	Нафтогазова галузь, переробка полімерних матеріалів, страхування та фінанси, а також інформаційні технології є пріоритетними галузями інвестування фонду. http://integrumventures.com/

продовження Таблиці 5

<i>Intel Capital</i>	З 1991 року <i>Intel Capital</i> інвестував 12,2 мільярда доларів у 1480 компаній по всьому світу, а 627 портфельних компаній стали публічними або придбані. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 100K – 100M	Незалежно від того, чи є ви <i>seed</i> етапом або готові до зростання, <i>Intel Capital</i> може допомогти перейти на наступний рівень http://www.intelcapital.com/
<i>Magetic One Ventures</i>	Венчурний фонд, що інвестує в технологічні компанії на ранніх стадіях. Також може інвестувати в проєкти іншого типу і розміру, якщо вони потенційно можуть стати бізнесом світового масштабу або мають значну локальну цінність. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 50 – 500K	Фінансові технології (<i>FinTech</i>), технології для навчання і освіти (<i>EdTech</i>), робототехніка і штучний інтелект (включаючи віртуальну і доповнену реальність, дрони) і різноманітне програмне забезпечення для корпоративного сектора. https://m1v.fund/
<i>Noosphere Venture Partners</i>	Фонд інвестує у великі підприємницькі команди, які створюють технології прориву, трансформовані бізнес-моделі та сильну інтелектуальну власність, яка може змінити світ.	Соціальні мережі, реклама та маркетинг, фінтех, соціальні та мобільні ігри, електронна комерція, мобільність, великі дані та аналітика, космічні та супутникові технології. http://noosphereventures.com/
<i>SMRK VC Fund</i>	Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 100K – 1M	Програми для мобільних ОС (переважно, але не виключно, <i>iOS</i>); програмне забезпечення для <i>MacOS</i> ; програми для повсякденного вжитку та бізнесу; представлення звичайного бізнесу у он-лайн; <i>B2C</i> послуги; <i>B2B</i> послуги http://www.smrk.vc/ua/
<i>TA Ventures</i>	Підтримує великі компанії з 2010 року. Було надано перевагу інвестувати в <i>Auctionata</i> , <i>Azimo</i> , <i>Beept</i> , <i>Dreamlines</i> , <i>FinanzCheck</i> , <i>NU3</i> , <i>SumUp</i> , <i>Wallapop</i> та багатьох інших успішних компаній. На сьогоднішній день було підтримано 100 стартапів і досягнуто 27 виходів. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 100 – 500K	Фінтех, цифрові технології, здоров'я, великі дані, програмне забезпечення як послуга (<i>SaaS</i>), інтернет-магазини, крос-сектори. http://taventures.vc/
<i>TMT Investments</i>	Інвестує у високорозвинуті інтернет-компанії в різних секторах та має значну кількість інвестицій у Силіконовій долині в портфоліо. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 250K – 5M	Компанія TMT, заснована в 2010 році, інвестувала до більш ніж 40 компаній на сьогодні. Компанія торгується на ринку AIM Лондонської фондової біржі. http://tmtinvestments.com/
<i>USP Fund</i>	Фонд створений в 2015 р., забезпечує широкий спектр послуг та зосереджений на підтримці високотехнологічних команд дослідників рівня PhD (докторів наук). Інвестиції USP можуть здійснюватися у будь-якій юрисдикції світу. Команда має досвід проведення транскордонних інвестицій та управління компаніями в США, Росії та Україні. Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 50 – 250K	Фонд сфокусований на секторі мобільного зв'язку, технологіях у сільському господарстві, електронній комерції, банківському секторі. Фінансування проходить шляхом купівлі стандартних боргових зобов'язань або акцій. http://uspfund.com/
<i>Wannabiz</i>	Це <i>seed</i> фонд для ангелів, орієнтований на посівну стадію глобальних проєктів в сфері рекламних технологій та <i>SaaS</i> . Середня сума інвестицій в проєкт: \$ 50K	Фонд сфокусований на рекламі, цифровому маркетингу, мобільному зв'язку, <i>b2b</i> , <i>SaaS</i> . За участь у створенні бізнесу отримує 5-10 % частки. http://wannabiz.com.ua/
<i>One Way Ventures</i>	Керуючі партнери фонду <i>One Way Ventures</i> націлені інвестувати в проєкти, так само засновані іммігрантами. Буде вкладати кошти в стартапи з «технологічними рішеннями, які застосовуються до глобальних або досить великих ринків». Середній чек на посівній стадії складе \$ 400 000, а в раунді А - \$ 1,2 млн.	Що стосується галузевої спеціалізації проєктів, то інвестори розглядають всі напрямки, крім працюючих в сфері природничих наук компаній, оскільки не мають в цій індустрії експертизи і мережі. https://onewayvc.com/

Джерело: складено авторами за матеріалами [3].

Слід зазначити, що в Україні налічується 1204 інститутів спільного інвестування, для порівняння, в США – більше восьми

тисяч). Інвестори таку тенденцію пояснюють наступними чинниками:

- відсутність чинного механізму державних гарантій щодо захисту інвестицій;
- існування тиску на бізнес;
- високі ставки оподаткування;
- неналежні способи правового захисту: неефективність судової та правоохоронної систем [2].

В Україні інститути спільного інвестування вимагають підтримки в розвитку з боку держави, а саме зменшення податкового навантаження (ставка податку на інвестиційний прибуток – 9 %, на відміну від Естонії – 0 % Литви – 0 %, Словаччини – 0 %, Чехії – 5 %. Саме тому венчурним інвесторам вигідніше створювати фонди у зарубіжних країнах, а стартапам виїжджати до цих країн, де більш сприятливий інвестиційний клімат, діючи механізми захисту інвесторів та юрисдикції.

Саме тому, як стверджують фахівці, важливо створити так звану офшорну зону для стартапів. Деякі держави також забезпечують для них податкові канікули: перші три роки після створення компанії працює мінімальна ставка оподаткування. Можливі й інші механізми, але інноваційному бізнесу вони дуже потрібні. Окрім цього, потрібно залишити компанії у спокої, припинити постійні набіги правоохоронних органів [15].

Адже, головною перевагою венчурних фондів, на відміну від інвестиційної компанії, є звільнення від податку на прибуток. Самі доходи не підлягають оподаткуванню, лише виплачується учасниками фонду після завершення його діяльності.

Наразі в Україні є чимало проблем щодо венчурного інвестування: кризові явища та нестабільність соціальної та політичної ситуації; низький рівень розвитку IT-підприємництва; недосконалість законодавчої сфери та незахищеність інвесторів; недовіра з боку населення та недостатній рівень підтримки уряду інститутів спільного інвестування; відсутність умов для діяльності інвестиційних фондів низька частка інноваційного розвитку підприємств; низький рівень комерціалізації результатів наукових досліджень і розробок; недосконала процедура розвитку

стартапів; не сформований попит на інновації і недосконалий ринок інноваційної продукції та інфраструктури.

Висновки та пропозиції. Підвищення обсягів венчурного інвестування сприятиме розвитку високотехнологічних галузей та ІТ-підприємництва. Для цього необхідним є наступні заходи: оптимізація оподаткування та підвищення рівня захисту прав інвесторів; удосконалення законодавчої бази; покращення інвестиційного клімату; розширення джерел венчурного фінансування та спрощення процедури венчурного інвестування; зняття обмежень на залучення коштів від окремих учасників (зокрема, фізичних осіб); підвищення фінансової інклюзії; стимулювання генерації наукових знань у сфері венчурного інвестування; сприяння залученню іноземних інвесторів; стимулювання підприємств різних форм власності до широкої участі у виконанні НДДКР; підвищення ефективності моніторингу та контролю за діяльністю венчурних інститутів спільного інвестування; сприяння розвитку стартапів з боку держави та створення стартап-екосистеми; підвищення рівня інноваційності підприємств; стимулювання венчурних фірм до співпраці у сфері державних програм НДДКР; розвиток мережі сучасних інноваційних структур – венчурних фондів, технопарків, бізнес-інкубаторів акселераторів; впровадження менторських програм для розвитку малого та середнього бізнесу та ІТ-підприємництва; розвиток соціального партнерства між владою, бізнесом, науковцями та винахідниками; підготовка досвідчених фахівців у сфері венчурного та проектного менеджменту щодо управління інноваційними проектами на всіх етапах: від селективного відбору, оцінки майбутньої ефективності до впровадження та реалізації; створення фонду фондів, який інвестуватиме у венчурні фонди на конкурсній основі, котрі будуть зі свого боку фінансувати стартапи; впровадження ефективної системи обміну інформацією між розробниками та потенційними інвесторами.

Розвиток елементів венчурної екосистеми, зростання кількості стартапів особливо в ІТ-секторі; сприяння розвитку венчурного інвестування, стимулювання впровадження інноваційних

технологій та виробництва нової конкурентоспроможної продукції з високою часткою доданої вартості є передумовами у прискоренні процесу неоіндустріалізації економіки України.

Список використаної літератури

1. Бутко М., Пепело О. Венчурне фінансування як механізм задіяння інноваційного потенціалу підприємницького середовища регіону. *Економіст*. 2014. № 3. С. 20-22 (дата звернення: 24.05.2020).
2. Венчурні фонди в Україні – чи є майбутнє? URL: <https://dictum.ua/uk/blog/venchurni-fondy-v-ukrayini-chy-ye-maybutnye> (дата звернення: 23.05.2020).
3. Все для розвитку малих та середніх підприємств. URL: <http://www.smedevelopment.info/searchfinance/6/#4> (дата звернення: 18.05.2020).
4. Захарченко Н. В., Михайлова Д. С. Перспективи використання венчурного інвестування неіндустріального розвитку в Україні. *Інноваційний розвиток та безпека підприємства в умовах неіндустріального сусільства: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2019 р.)* / відп. ред. О. М. Полінкевич, Л. В. Шостак. Луцьк, 2019. 690 с.
5. Збаразька Л. О. Неоіндустріалізація в Україні: концепт національної моделі. *Економіка промисловості*. 2016. № 3 (75). С. 5-32.
6. Звіт Venture Pulse Q2, 2019. URL: <https://home.kpmg.ua/uk/home/insights/2019/07/venture-pulse-q2-2019.html> (дата звернення: 21.05.2020).
7. Звєряков М. І., Жданова Л. Л., Шараг О. С. Нова індустріалізація як модель економічного розвитку України. Одеса : Астропринт, 2017. 244 с.
8. Інвестиції в українські стартапи у 2019: огляд українського венчурного та приватного капіталу. URL: <http://uvca.eu/ua/news/investments-into-ukrainian-startups-in-2019-overview> (дата звернення: 25.05.2020).
9. Неоіндустріальна трансформація промислового потенціалу України : колективна монографія / [Дейнеко Л. В., Шовкун І. А., Шелудько Е. І. та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. В. Дейнеко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2016. URL: <http://ief.org.ua/docs/mg/277.pdf> (дата звернення: 25.05.2020).
10. Огляд ринку венчурних і прямих інвестицій в Україні у 2019 році. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2020/investments-into-startups-2019.html> (дата звернення: 28.05.2020).
11. Перспективи ринку венчурних і прямих інвестицій в Україні. URL: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html> (дата звернення: 27.05.2020).
12. Рогоза М. Є., Кузьменко О. К. Модернізація економіки України у контексті неіндустріальних перетворень. *Вісник економічної науки України*. 2017. № 1. С. 78-83.
13. Смирнова І. І., Сімаков К. І. Венчурний капітал як джерело фінансування інноваційного підприємництва в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. № 3 (53). 2018. С. 131-135.
14. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року. URL: Strategy_

FS_2025.pdf (дата звернення: 13.05.2020).

15. Україні необхідно створити офшорну зону для стартапів – виконавчий директор UVCA. URL: <https://delo.ua/special/ukrajini-vazhlivo-stvoriti-ofshornu-zonu-dlja-startapiv-vikonavc-335116/> (дата звернення: 18.05.2020).
16. Швець Ю. О., Нужна Ю. Р. Развитие венчурного инвестирования в Украине и мире. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. № 62. С. 266-275.
17. Шовкун І. А. Неоіндустріалізація в Україні: чи є макроекономічні передумови та інвестиційний потенціал? *Економіка і прогнозування*. 2016. № 4. С. 48-69.
18. Як ділитимуть 440 мільйонів, призначених для вітчизняних стартапів. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2831030-ak-dilitimut-440-miljoniv-priznachenih-dla-vitciznanih-startapiv.html> (дата звернення: 18.05.2020).
19. Zaloznova Yu. S. Problems of formation of the neoindustrial model for industry development in Ukraine. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 1 (13). Ч. 1. С. 115-122.

Стаття надійшла 07.06.2020 року

Н. В. Захарченко,

доктор экономических наук, доцент,
профессор кафедры финансов, банковского дела и страхования
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Украина
e-mail: nvzakharchenko777@gmail.com

Д. Ю. Скляр,

аспирант специальности 051 «Экономика»
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Украина
e-mail: Ekonomikasila@gmail.com

Д. С. Михайлова,

магистр 2 курса
специальности «Финансы, банковское дело и страхование»
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Французский бульвар 24/26, 65058, м. Одеса, Украина
e-mail: dianamilh19971@gmail.com

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВЕНЧУРНОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ НЕОИНДУСТРИАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ И ИТ-ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В УКРАИНЕ

В данной статье рассмотрена целесообразность перехода экономики Украины в неоиндустриальную модель и ИТ-предпринимательства, которая характеризуется индивидуализацией, наноминиатюризацией, биотехнологизацией, когнитивизацией, развитием 3D-печати путем реиндустриализации и оптимального взаимодействия всех секторов реальной экономики и ее

структурно-сбалансированное развитие. Социально-экономические процессы неиндустриальной трансформации Украины предусматривают интенсивное инновационное развитие реального сектора экономики, выраженный в приоритетных направлениях технологического развития. И именно венчурное инвестирование является одним из привлекательных нетрадиционных источников финансирования таких инновационных проектов предприятий по генерации новых высокотехнологичных продуктов. Авторами исследовано состояние рынка венчурного финансирования в Украине, обозначенные проблемы и перспективы развития стартапов, определенные преимущества инвестиционной деятельности через венчурные фонды, представлена характеристика и направления инвестирования венчурных фондов и определены пути развития венчурного инвестирования в Украине.

Ключевые слова: неиндустриализация; венчурные фонды; стартапы; инновационные проекты; венчурный капитал; развитие.

N. V. Zakharchenko,

Doctor in Economics, Associate Professor
Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Odessa I.I. Mechnikov National University, Odessa, Ukraine
French Boulevard 24/26, 65058, M. Odessa, Ukraine
e-mail: nvzakharchenko777@gmail.com

D. Yu. Sklyarov,

post-graduate student of specialty 051 “Economics”
Odessa I.I.Mechnikov National University
French Boulevard 24/26, 65058, M. Odessa, Ukraine
e-mail: Ekonomikasila@gmail.com

D. S. Mikhailova,

2-year master of the specialty
“Finance, banking and insurance”
Odessa I.I.Mechnikov National University
French Boulevard 24/26, 65058, M. Odessa, Ukraine
e-mail: dianamilh19971@gmail.com

PROBLEMS AND PROSPECTS OF VENTURE CAPITAL INVESTMENT IN NEO-INDUSTRIAL DEVELOPMENT AND IT-ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

This article discusses the feasibility of the transition of the Ukrainian economy to a neo-industrial model and IT entrepreneurship, which is characterized by individualization, nanominiaturization, biotechnology, cognitivization, the development of 3D printing through reindustrialization and optimal interaction of all sectors of the real

economy and its structurally balanced development. Socio-economic processes of the neo-industrial transformation of Ukraine provide for intensive innovative development of the real sector of the economy, expressed in priority areas of technological development. And it is venture investment that is one of the most attractive non-traditional sources of financing for such innovative projects of enterprises to generate new high-tech products. The authors investigated the state of the venture financing market in Ukraine, identified problems and prospects for the development of startups, certain advantages of investment activities through venture funds, presented the characteristics and directions of investment of venture capital funds and identified the ways of developing venture investment in Ukraine.

Key words: neo-industrialization; venture funds; startups; innovative projects; venture capital; development.

References

1. Butko, M. & Pepelo, O. (2014). Venchurne finansuvannia yak mekhanizm zadiiannia innovatsiinoho potentsialu pidpriemnytskoho seredovyscha rehionu [Venture financing as a mechanism for using the innovative potential of the business environment of the region]. *Economist. – Ekonomist*, 3, pp. 20-22. [in Ukrainian].
2. Venchurni fondy v Ukraini – chy ye maibutnie? [Venture funds in Ukraine. Do they have future?] Retrieved from: <https://dictum.ua/uk/blog/venchurni-fondy-v-ukrayini-chy-ye-maybutnye>. [in Ukrainian].
3. Vse dlia rozvytku malykh ta serednykh pidpriemstv [Everything for the development of small and medium enterprises.] Retrieved from: <http://www.smedevelopment.info/searchfinance/6/#4>. [in Ukrainian].
4. Zakharchenko, N. V. & Mykhailova, D. S. (2019). Perspektyvy vykorystannia venchurnoho investuvannia neoindustrialnogo rozvytku v Ukraini [Prospects for the use of venture investment in neo-industrial development in Ukraine]. *Innovatsiinyi rozvytok ta bezpeka pidriemstva v umovakh neoindustrialnogo suspilstva: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Innovative development and safety of entrepreneurship in the minds of neoindustrial suspension*. [in Ukrainian].
5. Zbarazka, L. O. (2016). Neoindustrializatsiia v Ukraini: kontsept natsionalnoi modeli [Neoindustrialization in Ukraine: the concept of a national model]. *Ekonomika promyslovosti. – Economics of Industry*, 3 (75), pp. 5-32. [in Ukrainian].
6. Zvit Venture Pulse **Q2, 2019**. [Venture Pulse Report Q2, 2019]. Retrieved from: <https://home.kpmg/ua/uk/home/insights/2019/07/venture-pulse-q2-2019.html>. [in Ukrainian].
7. Zvieriakov, M. I., Zhdanova, L. L. & Sarah, O. S. (2017). Nova industrializatsiia yak model ekonomichnogo rozvytku Ukrainy. [New industrialization as a model of economic development in Ukraine]. Odesa: Astroprint. [in Ukrainian].
8. Investytsii v ukrainski startapy u 2019: ohliad ukrainskoho venchurnoho ta pryvatnogo kapitalu. [Investing in Ukrainian startups in 2019: an overview of Ukrainian venture capital and private equity]. Retrieved from: <http://uvca.eu/ua/news/investments-into-ukrainian-startups-in-2019-overview> [in Ukrainian].
9. Deyneko, L. V., Shovkun, I. A., Sheludko, Ye. I. et al. (2016). Neoindustrialna transformatsiia promysloвого potentsialu Ukrainy : kolektyvna monohrafiia

- [Neoindustrial transformation of the industrial potential of Ukraine. Monograph]. Kyiv. Retrieved from: <http://ief.org.ua/docs/mg/277.pdf> [in Ukrainian].
10. Ohliad rynku venchurnykh i priamykh investytsii v Ukraini u 2019 rotsi. [A look at the market of venture capital and direct investments in Ukraine at 2019 rots]. Retrieved from: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2020/investments-into-startups-2019.html> [in Ukrainian].
  11. Perspektyvy rynku venchurnykh i priamykh investytsii v Ukraini [Prospects for the market of venture and direct investments in Ukraine]. Retrieved from: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2018/prospects-of-venture-capital-and-direct-investment.html> [in Ukrainian].
  12. Rohoza, M. Ye. & Kuzmenko, O. K. (2017). Modernizatsiia ekonomiky Ukrainy u konteksti neoindustrialnykh peretvoren. [Modernization of the Ukrainian economy in the context of neo-industrial transformations]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine. – Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1, pp. 78-83. [in Ukrainian].
  13. Smyrnova, I. I. & Simakov, K. I. (2018). Venchurnyi kapital yak dzherelo finansuvannia innovatsiinoho pidpriemnytstva v Ukraini. [Venture capital as a source of financing for innovative entrepreneurship in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu. – Economic Bulletin of Donbass*, 3 (53), pp. 131-135. [in Ukrainian].
  14. Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy do 2025 roku. [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine until 2025]. Retrieved from: [Strategy_FS_2025.pdf](#) [in Ukrainian].
  15. Ukraini neobkhdno stvoryty ofshornu zonu dlia startapiv – vykonavchyi dyrektor UVCA. [Ukraine needs to create an offshore zone for startups - executive director of UVCA]. Retrieved from: <https://delo.ua/special/ukrajini-vazhlivo-stvoriti-ofshornu-zonu-dlja-startapiv-vikonavc-335116/> [in Ukrainian].
  16. Shvets, Yu. O. & Nuzhna, Yu. R. (2018). Rozvytok venchurnoho investuvannia v Ukraini ta sviti [Development of venture investment in Ukraine and the world]. *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – Transport and Industrial Economics Bulletin*, 62, pp. 266-275. [in Ukrainian].
  17. Shovkun, I. A. (2016). Neoindustrializatsiia v Ukraini: chy ye makroekonomichni peredumovy ta investytsiinyi potentsial? [Neo-industrialization in Ukraine: are there macroeconomic prerequisites and investment potential?]. *Ekonomika i prohnozuvannia. – Economics and Forecasting*, 4, pp. 48-69. [in Ukrainian].
  18. Yak dilytymut 440 milioniv, pryznachenykh dlia vitchyznianykh startapiv. [How to divide the 440 million earmarked for domestic startups]. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2831030-ak-dilitimut-440-miljoniv-priznacenih-dla-vitcznanih-startapiv.html> [in Ukrainian].
  19. Zaloznova, Yu. S. (2018). Problems of formation of the neoindustrial model for industry development in Ukraine. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polesie*, 1 (13), 1, pp. 115-122.